

Горват Тетяна Юріївна
аспірантка,
Західноукраїнський національний університет

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-296-1-25>

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Діяльність усіх вітчизняних господарюючих суб'єктів, незалежно від форм їх власності, сфер діяльності чи інших характерних відмінностей не відбувається хаотично, а завжди опирається на чітку нормативну базу, тобто є законодавчо регульованою. Таку базу, що відображається у раціональному комплексі законів, актів та інших нормативних документів, розробляє, формує та затверджує держава, а суб'єкти господарювання зобов'язані неухильно дотримуватись встановленого державою порядку провадження діяльності та забезпечувати виконання законодавчих норм.

Вітчизняні неприбуткові організації є офіційно зареєстрованими юридичними особами, ключовою метою функціонування яких є не одержання прибутку, а задоволення цілої низки соціально значущих складових, як то здійснення благодійної чи релігійної діяльності, меценатства та іншої передбаченої законодавством діяльності.

Базовими нормативними документами, що покликані здійснювати регулювання діяльності неприбуткових організацій України є Цивільний та Податковий кодекси. Однак, у вищезгаданих законодавчих документах спостерігаються певні відмінності, що стосуються, перш за все, у формулюванні юридичних осіб, що провадять свою діяльність, не включаючи використання прибуткової складової. Так, Цивільний кодекс України називає товариства, що функціонують без мети одержання прибутку для його наступного розподілу між учасниками, непідприємницькими. Крім того, Цивільний кодекс не містить заборону здійснення непідприємницькими структурами підприємницької діяльності

поряд з основною, якщо така діяльність відповідає та сприяє реалізації мети створення таких структур [1].

Податковий кодекс України використовує формулювання «неприбуткові організації», та відносить до їх складу:

- бюджетні установи;
- громадські об'єднання та політичні партії;
- творчі та професійні спілки;
- організації роботодавців та їх об'єднання;
- релігійні та благодійні організації;
- пенсійні фонди;
- спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб;
- кооперативи (житло-будівельні, дачні, садівничі, гаражні, сільськогосподарські обслуговуючі та їх об'єднання);
- об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, асоціації власників жилих будинків;
- інші юридичні особи, діяльність яких відповідає вимогам [2].

Податковий кодекс зазначає, що неприбуткові організації не є платниками податку на прибуток, разом з тим, їх доходи можуть використовуватись виключно для фінансування потреб, що пов'язані з власним утриманням, а також для задоволення цілей та напрямків діяльності, які безпосередньо відповідають їх установчим документам. Додатково такі доходи можуть бути спрямовані для здійснення благодійної діяльності, фінансування гуманітарної допомоги [2]. Крім того, кодекс висуває ряд додаткових вимог щодо діяльності неприбуткових структур та для можливості отримання ними офіційного статусу неприбутковості, серед яких: створення та офіційна реєстрація згідно правил, наявність правильно оформлених установчих документів із зазначенням необхідної для діяльності неприбуткової організації інформації, внесення до Реєстру неприбуткових організацій тощо.

Зазначимо, що Цивільний та Податковий кодекси України є одними з основоположних, базових нормативних документів, правил та норм яких повинні дотримуватись неприбуткові організації у своїй діяльності. Однак, крім того, відповідно до виду таких організацій, вони також керуються вузькими, профільними документами. Так, діяльність об'єднань співвласників багато-

квартирних будинків регулюється Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку», діяльність громадських об'єднань – Законом України «Про громадські об'єднання», діяльність благодійних організацій – Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», діяльність релігійних організацій – Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» тощо.

Вимоги щодо засновників неприбуткових організацій, їх резидентності та необхідної для заснування кількості осіб варіюються залежно від видів таких структур [4]. Державна реєстрація неприбуткових організацій відбувається згідно з встановленими правилами та визначеною процедурою, однак з обов'язковим урахуванням специфіки окремих видів таких організацій. Для отримання відповідного статусу неприбутковій організації повинні бути внесені до Реєстру неприбуткових установ і організацій, що був створений з метою ідентифікації, обліку та регулювання таких структур. Зазначимо, що до вищезгаданого реєстру можуть бути включені неприбуткові підприємства виключно з офіційним статусом юридичних осіб, що не є платниками податку на прибуток. Ознаки неприбутковості присвоюються за окремою структурою кодів відповідно до виду організації, наприклад благодійні організації ідентифікуються за кодом 0036, політичні партії – 0033, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку – 0043, релігійні організації – 0035 тощо. Неприбуткову організацію може бути виключено з Реєстру неприбуткових установ і організацій та притягнуто до податкових наслідків за певних порушень, серед яких: використання прибутку на цілі, що не пов'язані з власним утриманням та відмінні від визначених статутом чи положенням; неправомірний розподіл прибутку; невідповідність установчих документів встановленим вимогам; у разі реорганізації або ліквідації неприбуткової організації, а також за її ініціативою [4].

Попри відсутність необхідності сплати податку на прибуток, неприбуткові організації повинні вести бухгалтерський облік, вчасно формувати та подавати податкову, фінансову та статистичну звітність.

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що вітчизняні неприбуткові організації є легітимно функціонуючими суб'єктами господарювання, що не переслідують мети одержання прибутків, а провадять свою діяльність, здебільшого, у соціально значимій площині. Держава координує як процес створення, так і подальше функціонування таких структур, застосовуючи нормативне регулювання.

Список використаної літератури:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс від 16 січня 2003 № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
2. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Неприбуткові організації. Види та нормативне регулювання. Правова допомога. URL: <https://pravdop.com/ua/publications/kommentarii-zakonodatelstva/nepribilnie-organizacii-vidi-i-normativnoe-regulirovanie/>.
4. Піскун А. П. Неприбуткові організації: створення та неприбутковий статус. Б24 – Інформаційний Бізнес Портал. 2017. URL: <https://www.buh24.com.ua/nepributkovi-organizatsiyi-stvorenniya-ta-nepributkoviy-status>.